

STEPHANUSKERK

Hardenberg kreeg in 1362 stadsrechten, waarbij in de akte de opdracht werd gegeven om binnen de stadsmuren een kerk te bouwen. Tot dan toe gebruikten de bewoners het kerkje in Nijenstede, waar de meeste Hardenbergers voor die tijd hadden gewoond.

Tussen 1362 en 1400 werd de kerk gebouwd en gewijd aan de heilige Stephanus. Bij de Reformatie (rond Hardenberg - begin van de 17e eeuw) gingen de meeste Hardenbergers over naar het protestantisme. Dit had ook gevolgen voor het interieur – geen beelden ...

In 1708 bleef de kerk gespaard bij de Grote Brand. De meeste kerkboeken gingen

helaas verloren. Slechts een paar stukken in het huidige archief dateren van vóór die brand.

In het voorjaar van 1845 vergaderen notabelen en kerkvoogden. Veel kerkleden willen een ruimere kerk. Het gebouw voldoet niet meer aan de eisen. Leden van de 'Christelijke Synode' uit Den Haag worden uitgenodigd om het kerkgebouw te bekijken. Al gauw kwam men tot de conclusie, dat de middeleeuwse kerk en toren in bouwvallige staat verkeren.

Alleen het orgel, dat in 1819 door orgelbouwer Scheuer uit Coevorden was gebouwd, verkeerd in een goede staat.

De Synode geeft de Hervormde Gemeente van Hardenberg toestemming om voor de bouw van een nieuwe kerk maatregelen te treffen.

De kosten van de afbraak van de oude en de bouw van de nieuwe kerk komen uiteindelijk op f 15.000,00 – voor die tijd een hoog bedrag.

Voor de bouw werd het vorstelijke bedrag van f 4.000,00 beschikbaar gesteld door de Synode, terwijl 'Zijne Majesteit De Koning' nog eens een bedrag van f 4.000,00 beschikbaar stelt uit 's lands kas.

De Provincie Overijssel komt met een subsidie van f 500,00.

De Gemeente Stad Hardenberg, zelf krap bij kas, besluit op 23 augustus 1845 de kerktoeren met drie kerkklokken - tot dan eigendom van de burgerlijke Gemeente Hardenberg - te schenken aan de Hervormde Gemeente met de bepaling, dat één van de klokken voor de kerkbouw mag worden verkocht.

De klok wordt verkocht voor "95 cent per pond", hetgeen bij een gewicht van 1540 Hollandse ponden een bedrag van maar liefst f 1.466,87 oplevert!

Kerktoeren zonder spits

De verkoop van de klok ging velen aan het hart, omdat deze meer dan 300 jaar geleden door de beroemde klokkengieter Geert van Wou uit Kampen werd gegoten, doch om de bouw van de nieuwe kerk te kunnen realiseren, werd noodgedwongen een positief besluit over de verkoop genomen.

Voor de 'slotfinanciering' van de nieuwbouw en eventuele verdere kosten worden leningen aangegaan tot een bedrag van f 8.000,00.

Op 12 oktober 1846 vindt de aanbesteding plaats; de bouw van de neoclassicistische kerk - naar een ontwerp van architect Baarslag in Dalfsen - wordt gegund aan aannemer B.H. Trooster te Zwolle, die het laagst heeft ingeschreven voor f 14.990,00. Op zondag 14 maart 1847 wordt de laatste kerkdienst gehouden in de oude kerk, waarna in mei 1847 met de sloop wordt begonnen.

De nieuwbouw verloopt voorspoedig: op zondag 30 januari 1848 wordt het nieuwe bedehuis in gebruik genomen.

Na ongeveer een eeuw werd de kerk in de zestiger jaren van de 20ste eeuw gemoderniseerd: de ingang aan de Voorstraat verdween en werd verplaatst naar de oost- en west (toren)kant, terwijl de oude kansel werd vervangen door een moderne, die onder het orgel werd geplaatst. De banken kregen een naar het orgel gerichte opstelling, het houtwerk van het plafond werd aan het zicht onttrokken door zachtboard.

In de loop der jaren bleken het kerkgebouw en de toren te zijn aangetast door ondermeer weersinvloeden.

De kerkvoogdij liet in 1992, 1994 en 1996 het gebouw door de Stichting Monumentenwacht Overijssel onderzoeken: veel houtwerk in de toren was door bruin-, houtrot en knaagkever aangetast. De ijzeren- en glas-in-loodramen verkeerden door roestvorming in slechte staat, terwijl de muren van kerk en toren ten gevolge van scheurvorming, los metsel- en voegwerk er slecht aan toe waren. Door het ontbreken van de benodigde financiën worden eerst de noodzakelijke werkzaamheden verricht.

Vallend gesteente dwingt tot actie.

Het Bouwadviesbureau Delfgou te Amerongen krijgt in 1997 opdracht om op basis van de Monumentwachtrapporten een plan voor de restauratie van de kerk en de toren - met

kostenramingen - op te stellen.

Na ontvangst van het uitgebrachte rapport besluit de kerkvoogdij - onder voorbehoud van toestemming van de Provinciale Kerkvoogdijcommissie Overijssel en Flevoland - tot restauratie van kerk en toren over te gaan. De totale kosten zijn ca. f 1.150.000,00.

Omdat het gebouw een 'monument' is, geven de Rijksoverheid en de Provincie Overijssel subsidie (resp. ca. f 675.000,00 en f 100.000,00).

Het Prins Bernhardfonds draagt f 40.000,00 bij en de Generale Financiële Raad van de Nederlandse Hervormde Kerk f 80.000,00.

Een bedrag van ca. f 250.000,00 wordt door de eigen kerkelijke gemeente en middels overige giften opgebracht.

De restauratie werd uitgevoerd in de periode september 2000 t/m mei 2001.

Eerst werd de toren gerestaureerd (sept. - dec. 2000): kapvoet, leibedekking, herstellen van spits, balklagen, klokkenstoel, voegen, restauratie bol en haan, wijzerplaten, glas- en schilderwerk

Vervolgens de kerkzaal/schip (jan. - mei 2001): restauratie stalen/gietijzeren ramen, voegwerk / stukadoorswerk, origineel plafond, inbrengen entreepartij, glas- en schilderwerk

Er hangen nu nog 2 klokken in de toren.
De bovenste is gemaakt in 1506 door Geert van Wou.
De doorsnee is 103 cm.
De klok heet Jezus Maria Johannes:

Jhesus Maria Johannes
Gerhardus de Wou me fecit
Anno Domini M CCCC VI

De onderste klok uit 1536 heeft een doorsnee van 118 cm.
De klok heeft de naam Maria gekregen.
Op de rand staat:

Maria is min name
God moet di des erbarmen
dat weder heeft ons doen verbarren
Gheert de Wou Jan ter Stege goten mi
Anno XV C XXXVI

